

„Włodzimierz Tetmajer. Siła barw i temperamentu” - nowa wystawa w Muzeum Krakowa

2023-07-07

Do 12 listopada można oglądać przygotowaną przez Muzeum Krakowa wystawę „Włodzimierz Tetmajer. Siła barw i temperamentu”. To monograficzna i przekrojowa prezentacja twórczości artystycznej, a jednocześnie pierwsza tego typu i tej skali ekspozycja prac Włodzimierza Tetmajera (1861-1923). Wystawa została przygotowana z okazji obchodów Roku Tetmajera.

Przypadająca w 2023 r. setna rocznica śmierci Włodzimierza Tetmajera dała doskonałą okazję do uczczenia jego osoby w formie przekrojowej ekspozycji, która może przyczynić się do bliższego poznania jego bogatej twórczości.

– Rocznicą dała pretekst obchodom Roku Tetmajera, jednak prawdziwym powodem zorganizowania wystawy była konstatacja, iż znaczna część spuścizny malarskiej tego twórcy nie jest ani dostatecznie znana, co więcej *gros* jego prac, spośród tych znanych, głównie za sprawą publikacji, nie jest dostępna poza wąskim gronem specjalistów i na co dzień spoczywa ukryta w magazynach muzealnych. Fakt ten, w połączeniu z okolicznością, iż nigdy nie było wystawy monograficznej malarza, utwierdziły w słuszności takiej inicjatywy – podkreślają organizatorzy ekspozycji z Muzeum Krakowa.

Obrazy i szkice

W kolekcjach muzealnych znajdują się prace malarskie, wśród których pierwszorzędne znaczenie przypada kompozycji „Święcone w Bronowicach”, zakupione przez Muzeum Narodowe w Krakowie, wkrótce po premierowym pokazie w krakowskim TPSP, w 1898 r. Obraz ten otwiera listę coraz liczniejszych nabytków do kolekcji muzealnych. Pierwszorzędne znaczenie mają kolekcje Muzeum Narodowego w Krakowie, Muzeum Narodowego w Warszawie oraz przyjmując za kryterium liczebność kolekcji – Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza w Warszawie i Muzeum Krakowa. Niestety na wystawach stałych Tetmajer albo nie gości wcale lub tylko prezentowane są pojedyncze, wybrane obrazy.

W zbiorach Muzeum Krakowa znajduje się aktualnie kilka obrazów autorstwa Włodzimierza Tetmajera i około pięćdziesiąt szkiców olejnych, blisko pięćset prac na papierze obejmujących rysunki, szkice i projekty oraz siedem szkieł zwartych, co pod względem liczebności zasobu stawia tę kolekcję w czołówce wśród innych.

Dominująca część ekspozycji poświęcona jest malarstwu sztalugowemu. Z uwagi na zasób zbiorów Muzeum Krakowa, w którym znajduje się spuścizna w liczbie kilkuset, szkiców i rysunków, od początku przyjęto założenie zaprezentowania części tego zbioru. Zgodnie z koncepcją szkice prezentowane są w sąsiedztwie obrazów, z którymi łączy je tematyka lub wręcz zostały rozpoznane jako materiał przygotowawczy, obrazują jakiś etap pracy nad obrazem, przyczyniają się do pokazania warsztatu malarskiego.

W dorobku Włodzimierza Tetmajera ważne miejsce zajmuje malarstwo monumentalne. Najbardziej znane prace znajdują się w obiektach sakralnych. W ramach tego przedsięwzięcia zostaną zaprezentowane zachowane projekty i szkice wykonywane na różnych etapach dojrzewania koncepcji tych dekoracji, jako interesujący materiał obrazujący warsztat artysty.

Na wystawie zgromadzono ponad sto obrazów olejnych, około dwustu szkiców do obrazów oraz projekty do polichromii i ilustracji. W przestrzeni wystawienniczej wydzielone zostały aneksy tematyczne, obejmujące materiały biograficzne, w tym dokumenty z działalności politycznej Włodzimierza Tetmajera.

Układ ekspozycji przybliży życie i rozwój artysty

Układ ekspozycji odzwierciedla etapy życia i rozwoju artystycznego Włodzimierza Tetmajera. Materiał został poddany selekcji i podzielony na części tworzące odrębne segmenty.

Część pierwsza („Do Monachium”) obejmuje wczesne prace, których cezura czasowa nie przekracza daty 1890, która oznacza zakończenie wczesnych etapów edukacji i studiów zagranicznych. Obrazy i rysunki z okresu młodości, pierwszego etapu edukacji w Szkole Sztuk Pięknych oraz z czasu studiów monachijskich w Akademii Sztuk Pięknych. Znajdzie tu miejsce specjalna prezentacja obrazu, który został zidentyfikowany jako wczesna praca „Z nad Wisły” z 1889 r.

W wydzielonej przestrzeni zaplanowany został część „aneksu biograficznego” obejmujący zdjęcia, pamiątki rodzinne i portrety. Celem tej części ekspozycji jest przedstawienie środowiska, z którego wywodził się malarz i zasygnalizowanie zasadniczych etapów edukacji artystycznej i wczesnego rozwoju artysty.

Kolejny segment wystawy („Kolory Bronowic”) to prace malarskie z wczesnych lat 90. XIX w. Data 1890, jest znacząca w biografii prywatnej i artystycznej malarza. Zawiera małżeństwo z mieszkanką Bronowic Małych, Anną Mikołajczykówną i od tego roku Bronowice zajmują szczególne miejsce jego w twórczości malarskiej. Wszystkie eksponowane w tej części ekspozycji obrazy – namalowane zostały na bazie odbywanych w tej wsi plenerów i studiów ukierunkowanych na etnograficzne walory kultury wsi. W tej grupie znalazły się dzieła najlepiej znane, wśród nich sceny w karczmie, weselne, orszaki, kolędniczy.

W kolejnej przestrzeni przewidziana jest kontynuacja tematyki obyczajowej i dotyczącej obchodów świąt, w której dominują obrazy z lat ok. 1895–1900. Otrzymała ona wyróżniający tytuł „(...) i ostre słońce i głębokie cienie(...)”, z uwagi na dominującą, z punktu widzenia zagadnień malarskich, problematykę efektów świetlnych w obrazach.

Inspiracją tematyką obyczajową płynęła z obserwacji i bezpośredniego doświadczenia zwyczajów wiejskich. W dużym stopniu określały je układające się w cykle – święta roku kościelnego i roku obrzędowego oraz powiązany z nim cykl prac gospodarskich, podporządkowany i niezmiennie zależny od kalendarza pór roku. Tym ostatnim, szczególnie, poświęcony został kolejny segment wystawy, zatytułowany „Przejawy rodzimości”, prezentujący malarstwo krajobrazowe – widoki pól i rodzajowe przedstawiające prace polowe, i życie codzienne w otoczeniu wiejskim.

W VII części wystawy, której tytuł pochodzi z wiersza jego autorstwa: „(...) pod drewnianym gankiem / mój wiejski domek biały (...)” pokazany został świat osób najbliższych i miejsca, które stało się z wyboru jego „miejscem na ziemi”. Zaprezentowane są widoki „Tetmajerówki” i portrety rodziny – zbiorowe, indywidualne portrety żony Anny Tetmajerowej i dzieci – córek oraz

synów, zwłaszcza Jana Kazimierza. W zasadniczej części obrazy powstały w przedziale około 1904–1914. Wybitne dzieła pod względem artystycznym, odnoszące się do najbardziej intymnej relacji rodzinnej.

Segment VIII otrzymał tytuł „A bo chłop i ma coś z Piasta” [St. Wyspiański, *Wesele*] prezentuje malarstwo, do którego impulsem były uczucia patriotyczne i przekonania społeczne wyznawane przez Tetmajera. Przenikające się wątki legendy o Piaście i mitu kościuszkowskiego nakreśliły sylwetkę polskiego chłopca, jako spadkobiercę najlepszych cech narodowych – źródło swoistej potęgi narodowej.

Segment IX „Non mortua sed dormit” jest prezentacją mało znanej twórczości, o wymowie alegorycznej, stanowiącej kontynuację romantycznej wizji Polski Umarłej i Zmartwychwstałej. Tytuł został zaczerpnięty z banderoli z kompozycji wykonanej we wnętrzu sakralnym. Pewna wspólnota tematyki łączy obrazy sztalugowe z tematyka dzieł malarstwa monumentalnego w kościołach. Najwyżej ocenioną i najlepiej znaną jest kompozycja „Panteon Wielkich Polaków”. Ten tytuł przyjęto dla określenia części, w której pokazane zostaną projekty do polichromii wykonanych przez Tetmajera w kaplicach i kościołach z obszaru Galicji, a także na terenie dawnego zaboru rosyjskiego (w Sosnowcu i Kaliszu). Projekty wnętrz do Zamku Królewskiego na Wawelu. Dopełnieniem tej części ekspozycji będą obrazy o tematyce pokrewnej i powiązanej z malarstwem monumentalnym.

W ostatniej części X zaprezentowane będzie duże płótno „Jawnogrzesznica bronowicka”, od którego przyjęto tytuł dla części ekspozycji oraz tematycznie z nim powiązany „Jezus w domu Marty i Marii”. Ponadto, na tę część składają się na nią obrazy, rysunki i szkice aktów, wśród nich – jedyny, jak dotychczas udało się ustalić, akt wykonany techniką olejną.

Uzupełnieniem ekspozycji będą rysunki i akwarele opracowane jako ilustracje do utworów literackich, a także pierwsze wydania utworów literackich Włodzimierza Tetmajera. Wystawie towarzyszy bogato ilustrowany katalog.

Wernisaż wystawy odbył się 29 czerwca o godz. 17.00 w pałacu Krzysztofory. Dodatkowe informacje można znaleźć na stronie [Muzeum Krakowa](#).

Partnerzy i sponsorzy wystawy: Wodociągi Miasta Krakowa SA, Krakowski Holding Komunalny SA, Krakowskie Zakłady Automatyki SA oraz Re-Bau Sp. z o.o.